

Імплементация Регламенту ЄС про спадкування в Німеччині

Д-р Ремберт Зюс

Німецький Інститут нотаріату

м. Вюрцбург

Імплементация Регламенту ЄС про спадкування (EUErbVO) в Німеччині

Закон про імплементацію

- Закон про провадження у справах міжнародного спадкового права (IntErbRVG)
- від 29 червня 2015 року [BGBl. I, S. 1042] - Федеральний вісник законів
- Зміст:
  - територіальна юрисдикція у цивільних спорах
  - примусове виконання іноземних виконавчих документів (титулів)
  - прийняття заяв про відмову від спадщини
  - прийняття у власність спадщини за відсутності спадкоємців всередині країни
  - територіальна юрисдикція в інших провадженнях

Територіальна юрисдикція у цивільних спорах

- Стаття 4 та наступні Регламенту ЄС про спадкування врегульовують виключно питання міжнародної юрисдикції
- Національний законодавець має ще додатково унормувати питання територіальної юрисдикції
- «розширення» можливості прив'язки до національної сфери
  - звичайне місце проживання всередині країни
  - як варіант – останнє звичайне місце проживання всередині країни, допоміжно як альтернатива - Дільничний суд в м. Берлін-Шьонеберг
  - договірна домовленість про підсудність (вибір суду), абз. 1 § 2

Підтвердження визнання

- Рішення, ухвалені в одній із держав-членів, визнаються в інших державах-членах без необхідності у проведенні для цього спеціального провадження, абз. 1 ст. 39 Регламенту ЄС про спадкування
- Кожна сторона, яка заявляє вимогу про визнання, може в рамках окремого провадження подати заяву про встановлення того факту, що відповідне рішення підлягає визнанню (факультативне провадження)
- Процедура врегульована в § 3 та наступних IntErbRVG (Закон про провадження у справах міжнародного спадкового права)

Допущення примусового виконання іноземних виконавчих документів (титулів)

- Рішення, що були ухвалені в одній із держав-членів, що здатні в цій державі до виконання, підлягають виконанню й в іншій державі-члені, якщо вони за заявою правомочної особи були визнані там такими, що підлягають виконанню відповідно до процедури у статтях 45–58 Регламенту, стаття 43 Регламенту ЄС про спадкування.
- Обов'язкова процедура офіційного визнання (екзекватура)
- Врегулювання в статтях 45–58 Регламенту ЄС про спадкування.
- Детальніше (точніше) врегулювання в §§ 3–20 Закону про провадження у справах міжнародного спадкового права
  - територіальна підсудність
  - можливі засоби оскарження з боку боржника
  - подальші деталі провадження

Прийняття заяв (повідомлень)

- Окрім суду, який відповідно до ст. 4 та наступних Регламенту ЄС про спадкування наділений відповідною компетенцією у справах спадкування, суди держави-члена, в якій особа має своє звичайне місце проживання, також наділені компетенцією на прийняття заяв про відмову від спадщини, якщо такі заяви можуть бути подані відповідно до правового регулювання цієї держави у відповідному суді (ст. 13 Регламенту ЄС про спадкування)
- § 31 Закону про провадження у справах міжнародного спадкового права унормовує в цьому випадку:
  - територіальну підсудність відповідного суду
  - форму заяви з боку спадкоємців
  - процедуру розгляду такої заяви судом (складання протоколу, видача оригіналу документу заявникові тощо)

Європейський сертифікат спадкоємства

- Статтею 62 і наступними Регламенту ЄС про спадкування запроваджується Європейський сертифікат спадкоємства, який видається для використання в іншій державі-члені та спричиняє передбачені в статті 69 наслідки.
- Предметна підсудність судів (не нотаріусів), § 34 Закону про провадження у справах міжнародного спадкового права
- Територіальна юрисдикція
- Учасники провадження
- Провадження із розгляду засобів оскарження
- Щодо решти: посилання на регулювання процедури щодо свідоцтва про спадщину в Законі про провадження у сімейних справах та у справах добровільного судочинства, абз. 1 § 35 Закону про провадження у справах міжнародного спадкового права

**Взаємодія між Регламентом ЄС
про спадкування та
національним законодавством**

Колізійна справа 1: віндикаційний легат

- Німецьке речове право: принцип публічності
- Перехід права власності вимагає публічної дії, наприклад, передачі рухомої речі, реєстрації придбання земельної ділянки до поземельної книги (Grundbuch)
- Виняток: універсальне правонаступництво, наприклад спадкове правонаступництво
- Зобов'язальний легат (Damnationslegat): спадкоємець повинен виконати заповітне розпорядження шляхом передачі майна відповідно до принципів речового права
- Віндикаційний легат (Колумбія, Франція, Польща): одержувач легату набуває право власності на заповітний предмет автоматично з моменту настання спадщини

Колізійна справа 1: віндикаційний легат

- BGN (Федеральна Судова Палата) 1985 р. (справа Колумбії): віндикаційний легат відповідно до колумбійського права діє стосовно земельної ділянки, що розташована в Німеччині, не як речовий. Спадкоємець повинен передати право власності на земельну ділянку легатарію.
- EUGH (Суд справедливості Європейського Союзу) 2018 р. (справа Кубіка)
  - речова дія віндикаційного легату відповідно до права Польщі поширюється у тому числі на земельні ділянки, що розташовані в Німеччині
  - не є питанням правового регулювання про поземельну книгу (п. 1 абз. 2 ст. 1 Регламенту ЄС про спадкування)
  - не є питанням виду речових прав (п. к абз. 2 ст. 1 Регламенту ЄС про спадкування)

Колізійна справа 2: врівноваження (компенсація) спільно нажитого

- § 1371 абзац 1 BGB (Цивільний кодекс Німеччини)
- Якщо законодавчий режим прирощення спільно нажитого майна подружжя припиняється через смерть одного з його членів, то врівноваження (компенсація) спільно нажитого здійснюється у такий спосіб, що передбачена законом частка спадщини живого члена такого подружжя збільшується на одну чверть. При цьому зовсім не має значення, чи наживали щось члени подружжя в певному конкретному випадку.

Проблема: чи отримає живий член подружжя додаткову чверть від спільно нажитого й у тому разі, якщо члени подружжя проживали у законодавчому режимі прирощення спільно нажитого відповідно до німецького права, проте порядок спадкування підпорядкований праву іншої держави?

Колізійна справа 2: врівноваження (компенсація) спільно нажитого

- ВGH 2015 р. (Федеральна Судова Палата)
- Додаткова чверть має бути кваліфікована як майново-правова, оскільки покликана замінити майново-правову компенсацію (врівноваження). Тобто вона завжди підлягає застосуванню у тому разі, якщо щодо членів подружжя діяло німецьке майнове право. Отже, іноземне спадкове право має бути відповідно пристосоване.
- EUGH (Суд справедливості Європейського Союзу) 2018 р. (справа Манкопф)
- Додаткову чверть слід кваліфікувати як спадково-правову, оскільки вона гарантує живому члену подружжя співучасть у спадщині. Тобто вона застосовується лише у тому разі, якщо діє німецьке спадкове право.

Колізійна справа 3: Перелік предметів спадщини в Європейському сертифікаті спадкоємства

- Відповідно з німецьким спадковим правом вся спадщина переходить як єдине ціле до спадкоємця або до спільноти спадкоємців
- Принцип універсального правонаступництва
- Тому Європейський сертифікат спадкоємства зазначає лише спадкоємців, проте не предмети спадщини
- Приналежність до спадщини не може бути перевірена німецьким судом у спадкових справах
- Деякі правові системи вимагають при внесенні виправлень до поземельної книги, щоб земельна ділянка була зазначена в сертифікаті спадкоємства (Австрія, Угорщина, Румунія, Хорватія, Литва).

Колізійна справа 3: Перелік предметів спадщини в Європейському сертифікаті спадкоємства

- BGH (Федеральна Судова Палата), OGH Австрії (Верховна Судова Палата):
- Оскільки Регламент ЄС про спадщину цього не передбачає, то згадка предметів у Європейському сертифікаті спадкоємства також не є обов'язковою
- EUGH (Суд справедливості Європейського Союзу) 2025 р.** (Registru Centras) [Центр реєстрів Литви]
- Литовське відомство поземельної книги може відмовити у внесенні спадкоємця до книги (реєстру), якщо Європейський сертифікат спадкоємства, що виданий в Німеччині, не зазначає спадковувану земельну ділянку, що знаходиться в Литві.
- Провадження згідно звернення BGH (Федеральною Судовою Палатою) із поданням до EUGH (Суду справедливості Європейського Союзу):
- Чи зобов'язаний у такому разі німецький суд у спадкових справах зазначити відповідну земельну ділянку у сертифікаті?
- Чи зобов'язаний він у такому разі здійснити перевірку права власності?